

Echt baas in eigen buik

Vrouw heeft recht foetus met afwijking laten weghalen

> Abortus wegens grote kans op een ernstige handicap mag niet zegt de ChristenUnie. De partij wil ingrijpen.

> Onzin. De keuze moet aan ouders worden gelaten.

Door MARCEL ZUIJDERLAND

„Er zijn sterke aanwijzingen dat de landelijke invoering van het SEO (structureel echoscopisch onderzoek) op 1 januari 2007 heeft geleid tot een toename in zwangerschapsafbrekingen van spina bifida.” Zo luidde de conclusie van het rapport dat TNO eind vorig jaar publiceerde.

Volgens het Kamerlid Esmé Wiegman (ChristenUnie) is dat slecht nieuws voor invaliden. „We streven in onze samenleving naar gelijke behandeling van iedereen, jong en oud, gehandicapt en niet-gehandicapt, man en vrouw.” Maar ondertussen laten de cijfers iets anders zien, schrijft ze. Gehandicapte kinderen „blijken niet welkom te zijn”, aldus Wiegman. Ze meent dat hier een „moreel probleem” is blootgelegd.

Haar oplossing voor dat ‘probleem’: verschuif het tijdstip van echoscopisch onderzoek van de 20ste naar de 24ste week. Wordt er dan een afwijking geconstateerd, dan is het te laat om nog te aborteren. Na week 24 is abortus namelijk verboden.

Wiegman vindt het gerechtvaardigd vrouwen relevante informatie over hun foetus te onthouden, omdat het aborteren van een foetus met een aangeboren afwijking, in haar visie een keuze tegen invalide mensen is. Vrouwen die een foetus met een aangeboren afwijking laten weghalen zouden dus een principiële of morele keuze tegen invalide mensen maken.

Dat is onzin. Iets is pas een keuze tegen invalide mensen, als je vindt dat invalide personen niet de betrokkenheid, respect en bescherming verdienen waar iedere burger in onze democratische rechtstaat recht op heeft. Ouders echter die de voorkeur geven aan een kind zonder handicap vinden in de regel niet dat invalide personen niet meer ‘welkom’ zijn. Als ze dat wel vinden, dan zouden ze ook iemand die door een ongeluk zwaar verlamd is, kwijt willen. Dat is een absurde veronderstelling.

Maar ook al laat een moeder zich om bedenkelijke motieven aborteren, dan is dat nog steeds geen reden om haar reproductieve autonomie – haar vrije recht om wel of geen kind te krijgen – te ondermijnen. Dat recht is verheven boven de motieven waarom een vrouw wel of geen kind wil. Zo staat het een racistische moeder vrij om zich te laten aborteren als haar kind, op een of andere onwaarschijnlijke manier, de kleur zou krijgen die ze haat. Hoe verderfelijker we haar motieven ook vinden, ze blijft baas in eigen buik.

Ook ondermijnt Wiegman het recht van de ouders om uit de mogelijke kinderen die ze kunnen krijgen, die kinderen te kiezen van wie ze verwachten dat die het ‘beste leven’ krijgen. Dat recht impliceert dat ze ook *niet* mogen kiezen voor een kind als ze weten dat het niet het beste leven zal krijgen. Gaat dat om een foetus met een aangeboren afwijking, dan staat het ouders vrij die te laten aborteren en het opnieuw te proberen.

Het heeft ook een zekere morele evidentie om voor niet-invalide kinderen te kiezen. Stel: iemand moet voor een ivf-behandeling een keuze maken tussen een gezond embryo A en een embryo B met ernstige aangeboren afwijkingen, dan vindt iedereen het moreel bedenkelijk als embryo A wordt opgegeven ten faveure van B.

Natuurlijk, bij een foetus in de buik is er geen keuze meer tussen A en B. Als dat een foetus met een aangeboren afwijking zou zijn, zegt Wiegman dat het beter is om te investeren in behandelmethoden in de baarmoeder, dan te kiezen voor abortus. Ergens is het merkwaardig dat je van Wiegman wel ‘tegen’ invaliditeit mag kiezen door het te behandelen, maar niet door te aborteren. Dat doet vermoeden dat het Wiegman meer om de status van het foetus te doen is, dan om de status van invalide personen.

Waarschijnlijk gaat het hier dan ook om de christelijke obsessie met de status van het ongeboren leven. Dat zou Wiegmans opmerking verklaren dat we het ongeboren kind als een ‘rechtspersoon’ moeten respecteren. Met alle respect voor Wiegmans geloofsovertuigingen, maar een menselijk foetus is geen persoon. De Britse verlichtingsfilosoof John Locke (1632 - 1704) zei dat je pas van een persoon kan spreken als het vermogen tot zelfbewustzijn en een minimum aan rationaliteit aanwezig zijn. Foetussen hebben die eigenschappen niet, net zo min als katten en kanaries. En daar kennen we ook niet de morele status van personen aan toe. Nu zijn die foetussen in tegenstelling tot katten en kanaries wel van de menselijke soort. Maar lid van een soort zijn is geen kwaliteit waar enige morele

betekenis aan gehecht moet worden, net zomin als dat aan ras of geslacht moet. Het zijn moreel-neutrale categorieën.

Dan is er nog het idee dat een foetus aanspraak op moraliteit kan maken omdat het in potentie een mens is. Maar ook dat is onhoudbaar, omdat dan *alles* wat in potentie mens kan worden, tot spermacellen aan toe, in aanmerking voor morele betrokkenheid zou moeten komen.

Wiegman ziet morele problemen waar ze niet zijn. Je zou zelfs nog eerder van een morele winst kunnen spreken bij de toename van het aantal zwangerschapsafbrekingen van spina bifida. Als je meent dat we een verantwoordelijkheid hebben om het lijden op deze wereld te verminderen, dan doen we er juist goed aan ouders te respecteren in hun keuze om zwangerschappen van ernstig aangeboren afwijkingen vroegtijdig af te breken.

Marcel Zuiderland is filosoof.